

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Gemeente Leiden

Bezoekadres Stadhuis

Stadhuisplein 1

Postadres Postbus 9100

2300 PC Leiden

Telefoon 14071

E-mail

Website www.leiden.nl/gemeente

Aan de leden van de commissie Leefbaarheid en
Bereikbaarheid

Datum 10 april 2024
Ons kenmerk Z/24/3667558
Onderwerp Zero-emissie stadslogistiek

Contactpersoon E.A. Jellema
Doorkiesnummer 06 40249084

Beste leden van de commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid,

Zoals toegezegd in de afgelopen commissievergadering informeer ik u hierbij over de stand van zaken en voortgang van de invoering van de zero-emissiezone voor vracht- en bestelverkeer en over de wijze waarop de gemeente ondernemers informeert en betreft bij de transitie, en daarbij ook inspeelt op zorgen en vragen die leven.

De ambitie van het college is om stap voor stap meer ruimte te maken voor een duurzame, leefbare en economisch gezonde stad. Dit bereiken we onder andere door te kiezen voor schone mobiliteit, deelmobiliteit en een autoluwe binnenstad. Daarbij ligt niet alleen de focus op het personenvervoer, maar ook op de bereikbaarheid, het goederenvervoer en in het bijzonder de distributie van goederen in de (binnen)stad van Leiden. Met als doel efficiënte bevoorrading vanuit stadsdistributiecentra, minder en kleinschalige vervoersbewegingen en minder uitstoot door bijvoorbeeld het gebruik van elektrische bestelwagens, bakfietsen, cargobikes, voertuigen op waterstof of elektrische boten. Maar net zozeer: een leefbare, aantrekkelijke en verkeersveilige binnenstad, waar het goed toeven is als bewoner en bezoeker. Waar je graag woont, werkt en winkelt. Deze keuzes zijn ook opgenomen in de Mobiliteitsnota en de Agenda Autoluwe Binnenstad.

Effecten zero-emissiezone stadsdistributie

In het kader van het te nemen verkeersbesluit zero-emissiezone stadsdistributie (mei 2024) zijn de effecten van de invoering van deze zone berekend door het bureau Arcadis (april 2024). De effecten op de luchtkwaliteit zijn aanzienlijk. Zo verwacht Arcadis dat in de eindsituatie in 2030, als de transitiejaren voorbij zijn en de zone volledig functioneert, er gemiddeld 36.000 uitstootvrije kilometers gereden gaan worden met een besparing van gemiddeld 2500 ton CO₂-uitstoot op jaarbasis (exclusief weekenddagen). Een gemiddelde boom neemt 25 kg CO₂ per jaar op. Deze besparing staat dus gelijk aan de CO₂-opname van circa 100.000 bomen per jaar. Dat is meer dan we op dit moment aan bomen in de openbare ruimte hebben staan (72.151 in eigendom van de gemeente). Daarnaast zal uitstootvrij bestelverkeer in en rondom de ZE-zone een reductie opleveren van gemiddeld 18

% stikstof en gemiddeld 8% fijnstof. Voor middelzwaar vrachtverkeer leidt de invoering van een ZE-zone zelfs tot een reductie van gemiddeld 34% stikstof en gemiddeld 18% fijnstof. Tot slot leidt de invoering van een ZE -zone tot aanzienlijke vermindering van de geluidsoverlast. Door de transitie naar uitstootvrije voertuigen is geen sprake meer van geluid van de motor. Deze effecten zijn zichtbaar tot 1 km rondom de ZE-zone.

In deze brief zal ik ingaan op de inspanningen die gemeente pleegt om samen met ondernemers de overgang naar de zero emissiezone vorm te geven. Ik zal daarbij ook stilstaan bij enkele veelgehoorde zorgen, zodat u weet wij daar rekening mee houden, op welke ondersteuning en/of ontheffingen ondernemers kunnen rekenen en hoe wij daarover met hen communiceren.

Samenwerkingen

Al meer dan 10 jaar werken het kabinet, ondernemers, de logistieke sector en gemeenten verspreid over Nederland aan de invoering van zero emissiezones. Waar in 2014 de eerste afspraken werden getekend, sloot Leiden zich in 2019 bij deze opgave aan met de ondertekening van de Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek. Bij de totstandkoming van de zero-emissiezone voor stadslogistiek werkt de gemeente nauw samen met diverse stadspartners zoals Ondernemend Leiden, Centrummanagement Leiden en Koninklijke Horeca afdeling Leiden op basis van het Convenant Stadsdistributie071 dat wij in 2020 met deze partijen sloten en vervolgens het Plan van Aanpak Emissievrije stadsdistributie gemeente Leiden (juni 2023). Daarbij is ook een gezamenlijk communicatieplan opgesteld specifiek gericht op de (MKB-)ondernemers. Het communicatieplan en de communicatieactiviteiten worden mede vorm gegeven door Zuid-Holland Bereikbaar met een communicatieadviseur en logistiek makelaar(s) voor gratis adviezen op maat voor de ondernemers. Zij werken daarbij nauw samen met communicatieadviseurs van Ondernemend Leiden, Centrummanagement Leiden, gemeente Leiden en ook het Rijk.

Ook werkt gemeente Leiden in het kader van de invoering van de zero-emissiezone nauw samen met de gemeenten Alphen, Gouda en Delft om de onderlinge activiteiten af stemmen. Daarbij zijn we als zogenaamde ZE4-gemeenten goed vertegenwoordigd op landelijk niveau en kunnen wij namens onze ondernemers ook invloed uitoefenen op het landelijke beleid over ontheffingen en overgangsregelingen. Dit heeft ook resultaat. Zo is onlangs na een intensieve Leidse lobby, die is opgestart na veelvuldig overleg tussen gemeente en ondernemers, de regeling voor bakwagens aangepast – cruciaal voor bijvoorbeeld de markt en velerlei andere vormen van logistiek – waardoor oudere bakwagens nu drie jaar langer de zone in kunnen. Een mooie uitkomst van een intensieve samenwerking tussen ondernemers en gemeente. Vergelijkbaar is mede op verzoek van de ZE4 is een landelijk afwegingskader voor een ontheffing voor netcongestie ingevoerd.

Inmiddels is er al veel dynamiek rondom schone stadslogistiek in Leiden en zijn er op dit terrein veel lokale en regionale initiatieven gestart die wij van harte ondersteunen. Bijvoorbeeld met probeertegoeden voor aanbieders van zero-emissiediensten als City Hub, LogiConnekt en Inzamelhelden. In de binnenstad wordt steeds meer zichtbaar dat kleinschalig en elektrisch beleveren mogelijk is. Dit blijkt ook uit de gesprekken met ondernemers, logistiek makelaars, leveranciers en dienstverleners. Vele goede voorbeelden vindt u hiervan terug in de bij deze brief bijgevoegde interviews.

Informereren, adviseren en inspireren van ondernemers

Toch beseft het college dat er nogal wat vragen zijn bij ondernemers en dat er veel zorgen leven. Juist daarom heeft de gemeente de afgelopen maanden fiks ingezet op communicatie en advisering van ondernemers over zero-emissie stadslogistiek. Dit hebben wij ook in nauwe samenwerking met het Rijk en onze partners uit het ondernemersveld gedaan. Onderstaand een overzicht van de communicatieactiviteiten:

- Alle ondernemers en leveranciers in bezit van een bestel-, bakwagen en/of vrachtwagen hebben een brief ontvangen van het Rijk over de komst van de zero-emissiezones in ruim 30 steden (in Zuid-Holland zijn dat onder andere Alphen, Delft, Den Haag, Gouda en Rotterdam). Daarin hebben zij nadere informatie gehad en zijn zij doorverwezen naar de landelijke site <https://www.opwegnaarzes.nl/bedrijven>. Op deze site vinden ondernemers onder meer precieze informatie over de locaties waar ZE-zones komen, de toegangsregels en vrijstellingen/ontheffingen. Ook kunnen bedrijven hier een kentekencheck doen. Ondernemers weten dan binnen enkele klikken tot wanneer hun voertuig nog de ZE-zones in mag.
- Gemeente Leiden heeft hierop aangesloten met een eigen brief en flyer voor zowel lokale ondernemers, als ondernemers in de regio (Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude, Voorschoten, Katwijk). Dit betrof meer dan 4000 ondernemers. In deze brief is ondernemers het gratis advies op maat door de logistiek makelaar aangeboden, zijn ondernemers uitgenodigd voor een webinar en zijn zij gewezen op onze lokale website www.leiden.nl/bevoorradenzonderuitstoot. In aanvulling op de landelijke site vinden ondernemers uit Leiden en de regio op deze lokale site de precieze afbakening van de Leidse zero emissiezone, informatie over lokale activiteiten en een overzicht van hulpmiddelen bij de overstap naar zero emissie, .
- Er zijn recent twee goed bezochte webinars gehouden voor lokale (december 2023) en regionale (februari 2024) ondernemers met alle recente informatie over zero-emissie stadslogistiek, overgangsregelingen, ontheffingsmogelijkheden etc. De vragen en antwoorden uit deze webinars zijn verwerkt op onze website. Ook de websites en nieuwsbrieven van de lokale ondernemersverenigingen zijn daarbij benut. De webinars volgden op de stadsbrede conferentie van juni 2023.
- Er is persoonlijk geflyerd over zero-emissie in de binnenstad bij winkeliers, op de markt, tijdens venstertijden op bijvoorbeeld de Haarlemmerstraat en ook buiten de stad bij bouwmarkten. Hierbij is ook gewezen op het gratis advies op maat en de probeertegoeden. Daarvoor zijn twee aparte flyers ontwikkeld. De flyer is ook aan de convenantpartners en ondernemersverenigingen gezonden.
- In samenwerking met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en in overleg met de leden van het ZE communicatie-overleg worden binnenkort drie bedrijven in Leiden gefilmd. Insteek is de wijze waarop zij hun vervoer van goederen/materialen aanpassen aan de zero-emissiezone. Deze bedrijven zijn: Van Dorp, Sligro en Burgy Bouwbedrijf.
- Er zijn bedrijven geïnterviewd over hun ervaringen; deze zijn gepubliceerd op websites en in INTO business en te lezen in de bij deze brief bijgevoegde bijlage.
- Als wethouder heb ik diverse werkbezoeken gedaan en was ik met mijn collega wethouder Spijker ook aanwezig op diverse bijeenkomsten over zero emissie met ondernemers.
- Alle ondernemersverenigingen zijn in een bijeenkomst bij Centrummanagement Leiden geïnformeerd over zero-emissie stadslogistiek. Verder is en wordt er samengewerkt aan diverse bijeenkomsten waar ondernemers zijn uitgenodigd zoals

de binnenstadborrel, voorlichtingsbijeenkomsten autoluw, kentekenregistratie etc. Ook hier zijn flyers verspreid en waren de logistiek makelaars aanwezig voor persoonlijk advies.

- In de beleving van veel banken is verduurzaming een noodzakelijke voorwaarde voor een levensvatbare bedrijfsvoering. Daarmee speelt ook het bankenwezen een belangrijke rol bij de transitie naar zero emissie, zowel in kennisdeling, advisering als in kredietverstrekking voor duurzame investeringen. Daarom organiseert de gemeente in samenwerking met de Rabobank op 19 april een ontbijtbijeenkomst voor ondernemers in het stadhuis. In de meest recente versie van [IntoBusiness](#) vindt u meer informatie over deze bijeenkomst.
- Komende tijd richt de gemeente zich ook op de doelgroepen markt en bouwlogistiek. Met de ZE4-gemeenten hebben wij afgesproken gezamenlijk specifiek aandacht te besteden aan de ambulante handel/markt.
- Voor de horeca wordt een apart aanbod uitgewerkt voor bundeling van zero-emissieleveringen door de op gemeente Leiden georiënteerde hubs en is een flyer gemaakt voor de leveranciers aan de horeca.
- Ten slotte wil de gemeente samen met ondernemersverenigingen nadenken over ruimte op straat voor goed ondernemen, bijvoorbeeld in de vorm van strategisch gelegen laad- en losplekken.

Op al deze bijeenkomsten zijn zorgen en vragen geïnventariseerd. Deze zijn zoveel mogelijk beantwoord en/of hebben geresulteerd in persoonlijke adviezen op maat van de logistiek makelaars en zijn gebruikt in een gerichte lobby naar het Rijk. Zoals de succesvolle rond de bakwagens en recent ook een brandbrief aan het Rijk namens de gemeente, onze ondernemersverenigingen en ondernemers over het C-Rijbewijs voor de elektrische bestelbus.

Overgangsregelingen en ontheffingen

Het college beseft dat ondanks alles er nog steeds veel vragen en zorgen leven voor in het bijzonder de kleinere ondernemer. Juist daarvoor zijn de overgangsregelingen, ontheffingen en de hardheidsclausule bedoeld. De transitie gaat in stappen.

Zo is het niet zo dat iedereen gelijk per 1 januari 2025 alleen nog met een elektrische bestelbus of vrachtwagen de zone in kan rijden en er gelijk een moet aanschaffen. Immers, met een voor 1 januari 2025 aangeschafte dieselbestelbus (emissieklasse 5) komen ondernemers de zone nog in tot 1 januari 2027 of (emissieklasse 6) tot 1 januari 2028. En dankzij de aangepaste bakwagenregeling kunnen ondernemers ook met een oudere dieselbakwagen doorrijden tot 1 januari 2028 en met een oudere vrachtwagen tot 1 januari 2030. Daarbij kunnen ondernemers bij aanschaf van een elektrische bestelbus een beroep doen op subsidie en als de aanschaf echt aantoonbaar niet betaalbaar is, volgt een ontheffing; evenals bij een dreigend faillissement. Ten slotte kunnen ondernemers ook overwegen om gebruik te maken van één van de stadsdistributiediensten die op de laatste kilometers elektrisch en kleinschalig beleveren.

Er zijn veel ontheffingen die een ondernemer kunnen helpen. Zo zijn er:

- Dagonthefingen, waarmee je twaalf keer per jaar ook met een oudere dieselbus de zone in kan (emissieklasse 4 of lager).
- Ontheffingen voor bijzondere voertuigen (bijvoorbeeld winkelwagen, kraanwagen,

- kermiswagen en oldtimer).
- Ontheffingen voor voertuigen die nog niet in de elektrische variant te verkrijgen zijn (geldt ook indien onvoldoende elektrische vermogen wordt geleverd).
- Ontheffingen bij dreigend faillissement of bijzondere omstandigheden.

Daarbij geldt de zero-emissiezone alleen voor de zakelijk gebruikte bestel/vrachtwagen. Particulier bezit/gebruik vervoer kan dus de zero-emissiezone inrijden. Deze ontheffingsmogelijkheden delen we actief met de ondernemers (verenigingen). Hierbij gaat de gemeente ook nader in op veel genoemde termen als haalbaarheid en betaalbaarheid. Dankzij deze regelingen en ontheffingen worden de zorgen van ondernemers grotendeels ondervangen. Ook dragen diverse subsidieregelingen en/of fiscale aftrekmogelijkheden daar aan bij.

Alle landelijk geharmoniseerde vrijstellingen en ontheffingen vindt u op <https://www.opwegnaarzes.nl/vrijstellingen>. Nog meer ontheffingen of uitzonderingen erbij zou nadelig zijn voor de koplopers (diegenen die al hebben geïnvesteerd in zero-emissie vervoer en -diensten). Ook zorgen de zero-emissiezones in minimaal 30 steden ervoor dat er meer en goedkopere voertuigen beschikbaar komen en de prijs van gebundelde zero-emissiediensten zal gaan dalen.

Lokaal maatwerk

Het is overduidelijk dat het onderwerp zero-emissie naarmate de invoering van de zone nadert steeds meer leeft en tot veel reacties leidt. Dat zien we niet alleen in Leiden, maar in alle steden. Deze reacties toetst de gemeente voortdurend bij de logistiek makelaars, bij onze collega's van gemeenten die ook een zero-emissiezone invoeren en bij het Rijk. Leiden neemt daarbij de zorgen van de lokale en regionale ondernemers en leveranciers serieus en zal dan ook daar waar echt noodzakelijk landelijk of lokaal maatwerk toepassen. Zo zal naast toetsing door het Centraal Loket Ontheffingen altijd een lokale toets plaatsvinden in geval van dreigend faillissement, netcongestie en specifieke lokale omstandigheden (hardheidsclausule). Ook het beroep en bezwaar zal lokaal getoetst worden.

Doorberekening ZE kosten

Een veelgehoorde reactie is dat klusbedrijven zero-emissiezones zullen mijden. De gemeente ziet echter zowel lokaal als landelijk (zie doehetzero.nl) een omschakeling bij deze ondernemers en bemerkt dit ook in de gesprekken die de logistiek makelaars voeren. Ten slotte blijkt uit onderzoek van Panteia (november 2023) uit een verkenning 'doorberekening investeringen ZE-logistiek aan consumenten', dat deze doorberekening aan de consument over het algemeen marginaal zal zijn. Het aandeel transportkosten in productkosten is gering. Daarbij komt dat transportkosten over de hele linie duurder worden, ook voor dieselwagens, bijvoorbeeld doordat fossiele energie schaarser en duurder wordt en CO₂-uitstoot steeds meer zal worden beprijsd.

Netcongestie en laadmogelijkheden

Een andere zorg die leeft is over de laadcapaciteit in de regio. Tot nu toe zijn de netcongestieproblemen in gemeente Leiden en de regio te overzien; we constateren wel vertragingen in aanvragen van groootaansluitingen maar zien geen netcongestieproblemen bij de laadpaalaanbieders die actief zijn in Leiden (zie ook oplaadpalen.nl) en

leiden.nl/laadpalen). Zo worden ook eerste laadpleinen in gemeente Leiden aangelegd, zijn we volop bezig met evenementen- en bouwstroom en schakelen de eerste benzinestations in gemeente Leiden om naar snellaad faciliteiten. Het voorkomen van netcongestie heeft volop de aandacht in ons overleg met aanbieders en netbeheerders waarbij we kijken naar slim plaatsen van laadinfrastructuur (daar waar het kan), slim laden (in daluren) en benutten van batterijcontainers (indien nodig). Daarbij komt dat de laadvraag door overgangsregelingen gefaseerd zal toenemen. Sowieso vormt een afwegingskader voor netcongestie-ontheffing onderdeel van ontheffingsbeleid (onder de hardheidsclausule) waarbij de beoordeling van ontheffing het bedrijf ook een (gratis) laadadvies zal worden aangeboden

Tot slot

Het college beseft dat deze transitie een enorme betekenis heeft voor iedereen in de logistieke keten die hiermee te maken heeft. Ondernemers vragen zich af waarom het gemeentebestuur gekozen heeft om bij de eerste steden aan te sluiten. Waarom niet wachten tot 2030?

Allereerst heeft de gemeente dat niet alleen besloten, maar samen met de ondernemersverenigingen en brancheorganisaties begin 2020. Dat hebben we gedaan om zo invloed uit te kunnen oefenen op de regelgeving, de haalbaarheid, betaalbaarheid en het voorbereiden van de ondernemers. Leiden wil als stad niet afwachten, maar zelf aan het roer staan. Op die manier denken wij dat we onze ondernemers het beste kunnen ondersteunen bij de transitie, in plaats van af te wachten en de Leidse logistiek en economie niet mee te laten innoveren met een trend die door heel het land plaatsvindt. En we zien dat doordat de landelijke overheid deze stip op de horizon zet en we met ongeveer 30 andere steden hieraan werken, er beweging ontstaat en bedrijven en ondernemers de omslag aan het maken zijn. En de ondernemers die hier meer moeite mee hebben, faciliteren we met informatie, advies, campagnes, probeertegoeden, goede voorbeelden et cetera, zoals hierboven geschetst. Daarmee werken we hard aan die leefbare en economisch gezonde stad. Dit is ons gezamenlijk belang.

Ik houd u op de hoogte en vertrouw erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

A.M. North
Wethouder Klimaat, Mobiliteit & Financiën